

debent illa non esse prohibita; tum quia ibi sola illa acta irritantur, quæ prohibentur; tum etiam quia est eadem ratio quoad verborum proprietatem. Ratio ergo esse debet, quia sub strepitu judiciali non solent in jure comprehendi acta jurisdictionis voluntariæ. Item quia actiones voluntariæ jurisdictionis ut dispensationes, et similia, in die festo valide fiunt, ut supra dictum est; ergo et in loco sacro, nam in jure eisdem fere verbis prohibentur et irritantur. Denique isti actus favorabiles sunt.

14. Addit nihilominus Abbas, quod si hujusmodi actus concernant pietatem, non solum valide, sed etiam licite fiunt in ecclesia; si vero pietatem non concernant, licet validi sint, non tamen licite fiunt intra ecclesiam; nam idem censuit supra de diebus festis. Dico tamen ex vi juris positivi, non magis prohiberi hos quam illos, quia in d. c. *Decet* non prohibentur, ut ratio facta clare probat, si consequenter loquendum est, et in cap. 1, extra, eod., non est absoluta prohibitio, ut supra ostendi, neque in alio Canone reperitur. At vero ex natura rei etiam non est per se prohibitio talis in ecclesia, ut supra dixi. Interdum vero, si impediunt ecclesiæ quietem vel officia, non fient honeste in ecclesia, etiam si actus jurisdictionis voluntariæ sint, ex ratione generali infra tractanda; hoc autem potest contingere in actu pio, ut in subventionem pupilli, quando necessitas non urget ut in ecclesia fiat, et potest æque commode extra fieri.

15. *Quid dicendum de collatione gradus doctoralis.*—Ex quibus obiter constat, quid dicendum sit de quibusdam actibus publicis, qui cum placito habent quamdam similitudinem. Unus est collatio gradus doctoratus; de quo certum est non esse prohibitum, ut in ecclesia fiat, quia revera non est placitum, neque actus jurisdictionis contentiosæ, neque sub alia generali ratione, neque in propria specie invenitur prohibitus. Et consuetudo idem declarat; nam ita fit in gravissimis academiis, et ita docent Joan. Andr., Panormitanus et alii, in d. c. *Cum Ecclesia*; et Sylvester supra. At ex natura rei interdum potest esse indecens vel illicitum, si fiat tempore incommodo, et cum perturbatione divinorum officiorum, vel alia circumstantia indecente pro illo loco. De quo latius Navar., in c. 5 de Orat., n. 37, § *Quarto sequitur*, et sequentibus.

16. *Concilium sæculare an prohibitum in*

ecclesia.—Alius actus est conferre, vel Concilium sæculare facere in Ecclesia de rebus temporalibus et politica gubernatione. Hæc enim non censentur prohibita sub nomine placiti, unde nec in festo sunt simpliciter prohibita. Et ita dicendum est, ex vi illius specificæ prohibitionis (ut sic dicam) non prohiberi; nihilominus per alia verba interdicti in d. c. *Decet: Cessent in locis illis universitatum et societatum quarumlibet Concilia, Conciones et publica Parlamenta.* Quod omnino videtur intelligendum, quando materia talium actuum, est mere temporalis ac sæcularis; nam, si sit de re ecclesiastica, vel pertinente ad pietatem non est prohibita, ut bene Joann. Andr. ibi, et Panormitanus notarunt.

17. *Ecclesia non debet converti ad usum belli extra casum necessitatis.*—Denique ex eisdem juribus colligunt Doctores, ecclesiam non debere ad usus belli converti, ut in illa munitio, vel quasi arx constituatur. Quod maxime colligunt ex d. cap. *Cum Ecclesia*. Nam si causæ sanguinis in ecclesia non sunt tractandæ, multo minus est in ea constituendus locus ad sanguinem effundendum, et homicidia faciendæ deputatus. Ita fere Innocentius et Panormitanus ibi; Sylvester, v. *Immunitas*, 1, q. 1, § *Quarto*; Angel., n. 4; sed hoc intelligendum est extra casum necessitatis occurrentis in bello defensivo; tunc enim licere iidem auctores notant; estque manifestum, quia, licet jus esset expressum, cessaret ob necessitatem; multo ergo magis cum in hoc casu expressum non sit, sed per illationem. Et optime hoc confirmari potest ex capit. *Relinquo*, de Custod. Eucharist. Additque Sylvester, ex Hostiens., debere id fieri de licentia Episcopi per se loquendo, quod rationi valde consentaneum est, et cap. 1 de Immunit. eccles.

18. *Mercatus non potest fieri in templo.*—Dico secundo: mercatus est etiam actus jure ecclesiastico prohibitus in templis fieri. Habetur hæc prohibitio in dicto cap. *Decet*, his verbis: *Cessent in ecclesiis earumque cæmeteriis negotiationes, et præcipue nundinarum, ac fori cujuscumque tumultus.* Idem probatur ex 6 Synodo, et in 3 tom., disp. 81, sect. 8, § *Secundo ex hoc*, sufficienter tractavi, quantum ad materiam moralem spectat, neque aliquid hic addere necessarium videtur. Adhuc vero hic possunt, quæ supra in simili puncto de mercatu in festis prohibito dixi; nam eisdem fere verbis fit in jure utraque prohibitio; et ita sensit Gloss. in dicto c. *Decet*, verb. *Processus*, ubi advertit, quod licet peccent,

qui faciunt contractus mercium in ecclesia, per illum textum, nihilominus contractus validi sunt, quia in jure non irritantur, nec comprehenduntur sub irritatione placiti, quia illa, cum sit odiosa, non est extendenda; et in utroque consentit Panormitanus, in dict. c. *Cum ecclesia*, num. 6 et 7; et Sylvester, verb. *Immunitas*, 1, num. 3 et 4. Et constat etiam ex dictis de contractu facto in die festo. Et videri etiam potest Navar., d. c. 5 de Orat., n. 32, et 35, et 36 atque 37, ubi hanc prohibitionem latius explicat.

19. *An hæc prohibitio sit de jure ecclesiastico.*—Dubitare autem potest aliquis, cur hunc actum hic numeremus, quia hæc prohibitio non videtur esse ecclesiastici juris, sed divini, ac naturalis. Nam Christus Dominus in veteri templo hoc reprehendit tanquam grave crimen, Joan. 2, et Matth. 21. Imo advertit Alexander Papa, in cap. *Ex multis*, 1, q. 3: *Et sollicite considerandum*, dicit, *quod per totum textum S. Evangelii, nusquam reperitur, Dominum tanta severitate, tamque districta censura justitiæ peccantes corripuisse, etc., sicut illos vendentes et ementes in templo.* Et licet idem Pontifex illud statim transferat ad sensum mysticum, per illos vendentes et ementes, simoniacos intelligens, quod etiam Gregorius, Beda, et alii tradiderunt, ibidem relati in capitulis sequentibus, nihilominus certum est, ad litteram reprehendisse Christum, et corripuisse irreverentiam, quæ per illas negotiationes templo fiebat, ut satis declarant illa ejus verba: *Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.* Nihil ergo aliud Christus in illo actu culpavit, nisi injuriam templi, quia in loco sacro, et orationis actibus deputato, profanæ negotiationi ac lucro intendebatur; culpavit autem Christus actum illum, non quia positivo præcepto legis negotiatio in templo specialiter esset prohibita, quia nec tale præceptum invenitur, nec Christus illud allegavit, sed sola veluti naturali ratione sumpta ex templi sanctitate et fine usus est; ergo multo magis nunc est hoc per se malum ex ipso divino ac naturali jure.

20. *Fundatur.*—*Dupliciter posse spectari negotiationem.*—*Primus modus: aliquis actus negotiationis in templo fieri potest.*—Respondet valde probabile hoc esse, ideoque, simpliciter asserui, in citato loco tom. 3, hoc prohiberi, quia malum, quod etiam de aliis actibus dixi; et Navar., in cap. *Qualitas*, de Poen., d. 5, n. 23, fatetur eos, quos Dominus

ejecit de templo, male fecisse ratione circumstantiæ loci, et ideo fuisse a Domino correptos. Et ita etiam interpretatur d. c. *Decet*, de Immun., in 6, dicens, multa ibi reprobari, quia ob circumstantiam loci mala sunt. Hæc vero ita intelligenda sunt, ut non de omnibus et singulis actibus in individuo accipiantur, sed de actibus his a toto genere, vel etiam regulariter. Dupliciter enim de negotiatione loqui possumus. Uno modo generatim, et secundum intrinsecam rationem suam; et sic dicere non possumus esse ex natura rei intrinsece malum omnem actum negotiationis, seu mercaturæ intra ecclesiam factum; quia in individuo potest actus in se esse honestus ex objecto, nempe justitiæ, et ex fine aliquo honesto, et potest fieri tali modo, ut sine perturbatione ecclesiæ, vel alio incommodo fiat; ergo tunc non haberet de se malitiam sacrilegii ratione loci. Interdum vero posset aliquam habere tantummodo venialem, et levem, si in modo contendendi, vel vociferandi, aut alio simili esset aliquis excessus.

21. *Secundus modus: negotiatio ex suo genere ratione naturali prohibetur in templo fieri.*—Aliter tamen loqui possumus de negotiatione et mercatura ex suo genere; et sic dici merito potest, rationem naturalem dictare, mercaturam non esse in templo exercendam, quia ex se habet magnam improprietatem cum tali loco; estque actio multis periculis peccatorum exposita, ut non immerito Christus Dominus dixerit, facere ecclesiam locum negotiationis, nihil aliud esse quam facere illam speluncam latronum. Quia in negotiatione secundum se, et moraliter spectata, nunquam desunt furta, fraudes, perjuria, et similia, quæ templi sanctitati valde repugnant. Unde in Imperfecto Chrysostomi in Matth., hom. 38, et habetur in cap. *Ejiciens*, d. 88, dicitur: *Ejiciens Dominus vendentes et ementes de templo, significavit, quia homo mercator via aut nunquam potest Deo placere.* Sic ergo dixit Leo Papa, epist. 90, alias 92 et habetur in cap. *Qualitas*, de Poenit., dist. 5: *Difficile est, inter ementis vendentisque commercium non intervenire peccatum.* Sic ergo talem actum exercere in loco sacro, malum ex suo genere dici potest, maxime si frequenter fiat et faciendæ ecclesiam domum negotiationis, licet necesse non sit, omnes et singulos actus esse malos; id autem satis est, ut actus simpliciter prohibeatur per legem positivam, quia licet non ita habeat intrinsece malitiam, ut ex natura rei inseparabilis ab ipso sit in

omni individuo, habet tamen ut plurimum; leges autem morales attendunt id quod sæpius accidit, et periculis ac incommodis moralibus occurrunt, et multa in individuo prohibent, quæ secundum se mala non essent. Atque ita hæc prohibitio absoluta de jure ecclesiastico dici potest, quia illa posita, jam non tantum ex genere, sed in individuo omnis talis actus prohibitus est, et malus; quamvis semper talis prohibitio magnum fundamentum habeat in naturali lege. Et eodem modo cum proportionem intelligenda sunt quæ de aliis actibus dicemus.

CAPUT V.

DE ACTIONIBUS FURTI IN TEMPLO PROHIBITIS
ECCLESIASTICO JURE.

1. *Furtum in ecclesia prohibetur jure ecclesiastico.* — Hoc est tertium genus operum, quæ ob templorum reverentiam in eis fieri Ecclesia peculiariter prohibuit; quam prohibitionem Joannes Papa, in cap. *Quisquis*, 17, quæst. 4, his verbis declaravit: *Sacrilegium committitur auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, aut sacrum de non sacro.* Ex quibus tribus membris tertium non spectat ad præsentem materiam; dicitur enim quis furari sacrum de non sacro, quando calicem, verbi gratia, vel alia bona ecclesiæ, quæ sacra censentur, rapit non de templo, sed in alio loco non sacro inventa: et ita furtum illud non habet rationem sacrilegii ex circumstantia loci, de qua sola nunc tractamus, sed ex conditione rei, seu materiæ, circa quam furtum versatur: de quo genere sacrilegii diximus in alio opere de immunitate bonorum, et personarum ecclesiasticarum; et videri potest Jacob. Menoch., libr. 2 de Arbit. Jud., Cent. 4, casu 289. Unde etiam primum membrum, quatenus hoc caput includit, cum tertio coincidit; quoad alteram vero partem cum secundo convenit, et ex illius declaratione constabit, an illud primum furtum ex duplici capite sacrilegium sit.

2. *Aliter jus canonicum, aliter civile videtur disponere in furto rei non sacræ de templo.* — *Jus civile cum canonico conciliatur.* — De illo ergo secundo membro, aliter jus civile quam canonicum disponit; nam in l. *Divi*, ff. ad l. Jul. Peculatus: *Res privatorum, si in ædem sacram depositæ, surreptæ fuerint, furti actionem, non sacrilegii esse.* Ubi Glossa simpliciter ait, in eo casu non committi sacrile-

gium, imo nec in tertio, quando sacrum de non sacro surripitur, sed tantum quando utrumque concurrat; et idem tenet Bartol., ibi; et communiter legisperiti, ut refert Jul. Clar., libro 5, § *Sacrilegium*, num. 1. Et ita ipse distinguit, secundum jus civile tantum in primo casu censerit sacrilegium, quando sacrum de sacro auferitur; secundum vero jus canonicum quodlibet sufficere. Verumtamen jus civile non statuit de peccato, an tale sit necne, sed solum de actione, quæ in criminali foro contra hujusmodi furem datur; de hac enim aperte loquitur dicta lex, quæ potuit habere apparentem rationem, etiamsi tale peccatum non sit immune a malitia sacrilegii, quia directe et quasi per se injuria et nocumentum fit domino rei furto sublata, et ideo illi datur actio, non loco, cui indirecte, et quasi per accidens injuria fit; domino autem rei non competit actio sacrilegii, sed furti. Quod vero furtum illud in se adjunctam habeat malitiam sacrilegii, non videtur contrarium juri civili; nam in l. *Aut facta*, ff. de Pœnis, dicitur: *Locus facit ut idem, vel furtum vel sacrilegium sit*, id est, vel tantum furtum, vel etiam sacrilegium. Et licet dici posset hoc procedere, quando res est sacra, tamen vix afferri potest ratio, cur locus habeat hanc vim circa rem sacram, et non circa alias, ut nimirum furtum rei sacræ, quod alias non esset sacrilegium, fiat sacrilegium adjuncta circumstantia loci, et non ita sit in furto rei non sacræ.

3. *Circa hoc dissensio est etiam inter Theologos.* — *Fundamentum hujus opinionis.* — Sed omisso jure civili, ad quod non spectat proprias rationes vitiorum et peccatorum in ordine ad conscientiam discernere, sed solum in ordine ad politicam gubernationem, aut vindictam, etiam inter Theologos videtur esse in illo secundo membro opinionum diversitas. Quidam enim simpliciter negant esse sacrilegium, furari rem laicam de ecclesia: cujus opinionis videntur fuisse Victor. et Soto, locis cit., c. 3, in 1 opinione. Nam generaliter excludunt alios casus sacrilegii ratione loci sacri, præter effusionem sanguinis et seminis; unde idem Soto, l. 5 de Just., quæst. 3, art. 1, § *Hinc inepte*, explicando, quando furtum sit sacrilegium, ait: *Si quod furto rapitur, res est sacra, sacrilegium dicitur.* Unde significat, si de loco sacro surripiatur, tunc etiam solum esse sacrilegium ratione rei acceptæ et conditionis ejus, non ratione loci. Et hoc fortasse modo defenderet Soto generalem exclu-

sivam, quam in alio loco posuit, scilicet, quia, licet alia sacrilegia fiant in loco sacro præter effusionem sanguinis et seminis, non tamen propter solam contaminationem, vel irreverentiam loci, sed ex aliis titulis, ut hic, propter rem sacram inde sublata. Atque ita in 4, dist. 18, quæst. 2, art. 4, § *De die*, ait non esse necessarium confiteri circumstantiam loci sacri, nisi quando illic effunditur vel semen vel sanguis, *vel surripitur res ecclesiæ.* Non enim casu, sed consulto, non dixit *in ecclesia*, sed *ecclesiæ*, sicut de effusione seminis et sanguinis dixerat, et paulo superius idem dixerat de homicidio, quod in aliis locis sub sanguinis effusione comprehendit. Fundamentum hujus opinionis esse oportet, quod hujusmodi furtum non est ex natura rei injuria loci sacri, magis quam alia peccata, neque etiam est speciali jure prohibitum sub tali ratione.

4. *Impugnatur præcedens opinio.* — *Limitatio communis sententiæ.* — Sed contra hanc sententiam et ejus fundamentum obstat d. cap. *Quisquis*; cum enim ibi dicatur esse sacrilegium furari rem non sacram de loco sacro, vel supponitur ex natura rei tale esse, vel ibi virtute fertur prohibitio; nec ego video quid possit ad textum illum responderi. Et ita propter illum fatentur ibi Glos., Archid., Turrecr. et alii, hoc esse verum sacrilegium, et idem dicit Jul. Clar. supra, et alii statim referendi. Aliqui vero, hanc sententiam communem limitantes, et primam declarantes, distinguunt duos modos, quibus potest res non sacra in ecclesia esse. Primo, quia est quasi sub jure et potestate ecclesiæ, quia, scilicet, vel illi ad custodiendum tradita est, vel in pignus data, vel alio simili modo in ecclesia deposita. Secundo, potest res aliqua mere temporalis per accidens et casu esse in ecclesia, vel quia ibi est persona quæ illam secum defert, vel quia casu ibi relicta est.

5. *Probatur prior pars in limitatione posita.* — *Veram esse hanc partem resolvitur.* — In priori casu, affirmant sacrilegium esse furari bona in ecclesia; in posteriori autem negant. Et prior pars suaderi potest, primo, quia saltem id est necessarium, ut partitio sacrilegii posita in dict. cap. *Quisquis*, in omnibus suis membris verificari possit. Secundo, potest confirmari ex lib. 2 Machab. 3, ubi refertur historia præclara de Heliodoro, divina virtute flagellato, eo quod pecuniam in templo depositam, regis auctoritate, contra illius templi immunitatem et sanctitatem, et in ejus con-

temptum (ut ibidem dicitur) rapere tentaret. Tertio est optima ratio, quia quod hoc modo est in templo, est sub speciali patrocínio ac custodia divina; est enim templum speciali modo ac titulo sub dominio Dei, et ideo quod ibi deponitur, et per Dei ministros acceptatur, censetur veluti sub Dei fide et defensione recipi; et ideo tale furtum specialem malitiam habet contra reverentiam Deo, et templo ejus debitam. Atque hæc pars mihi etiam videtur certa, existimoque etiam in solo divino ac naturali jure veram esse, ut probant exemplum Heliodori et ratio facta; magis vero indubitata est, addito jure canonico in d. c. *Quisquis*.

6. *Probatur secunda pars.* — Alteram vero partem probabilem censent aliqui moderni Theologi; quia cum res ibi non esset sub speciali custodia templi, sed quasi per accidens ibi esset, non videtur per illud furtum gravis injuria templo irrogari. Et alioquin tale furtum non est specialiter interdictum ab Ecclesiæ in honorem templi; ergo non est unde habeat mortiferam malitiam sacrilegii. Atque ita juxta hos auctores non erit hæc circumstantia furti de necessitate confessionis.

7. *Communis sententia approbatur, et sine ulla limitatione dicitur furtum in templo esse sacrilegium.* — *Glossa.* — Ego vero censeo communem sententiam esse omnino veram, quæ sine ulla distinctione affirmat, furtum in loco sacro sacrilegium esse, ac subinde esse mortale ex suo genere, id est, nisi ex levitate materiæ excusetur. Ita tenent communiter Canonistæ cum Glos., in d. c. *Quisquis*, et in cap. *Sacrilegium*, 17, q. 4, ubi Turrecr., quæst. 5, et communiter etiam Summistæ, verb. *Sacrilegium*, Sylvest., § *Secundum*; Angel., n. 1, declarans esse proprie sacrilegium; Cajet., in Sum., verb. eodem; et Armilla, n. 1, qui declarat esse hanc circumstantiam de necessitate confessionis; idem Navar., in Manuali, c. 6, num. 4. Fundamentum præcipuum hujus sententiæ esse debet, quia in d. c. *Quisquis*, simpliciter et sine limitatione ponitur species sacrilegii furari non sacrum de sacro; ubi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, l. *De pretio*, ff. de Public., nisi vel alia lex obliget, vel ratio cogat, quando alias sequeretur absurdum; hic autem nihil horum intervenit. Imo distinctio seu limitatio illa quodammodo destruit decisionem et partitionem illius textus; nam res, quæ secundum se non sunt sacræ, quatenus constitutæ sunt sub patrocínio ecclesiæ, quæ in depositum vel custodiam illas re-